



In gesprek met een echte Reuselse

Het noodlottig verkeersongeluk van onze moeder was de grutste klap in m'n leven. Ze ging vur mén un ijsje haolen en liep toen vur ons huis onder unne auto. Dezelfde dag nog is ze in de operatiekamer van 't ziekenhuis overleejen zonder dé er iemand van ons bé kon zén.



Jo Pluijms - Wouters in oktober 2019 in de woonkamer van het ouderlijk huis waar ze bijna heel haar leven gewoond heeft.

Aan het woord is de in de Lensheuvel opgegroeide 96-jarige Jo Pluijms - Wouters, de jongste uit het tien kinderen tellende gezin van Peer Wouters en Go Gijsbers alias *Schrijn*.

Voorouders

Mijn grootouders van vaders- en moederskant woonden allemaal in Hulsel. Ik heb geen van hen gekend, ze waren al overleden voordat ik geboren werd. Dus wat ik nu vertel, heb ik horen zeggen.

De ouders van onze pa, Johannes Wouters en Johanna Blankers, kregen 9 kinderen, die allen in Hulsel geboren zijn. Ze hadden een klein boerderijtje. Ze vormden een warm gezin waar broers en zussen vriendschappelijk met elkaar omgingen. En toen ze het huis uit waren, gingen ze nog vaak bij elkaar op bezoek.

De vader van onze pa had een beroerte gehad en was eenzijdig verlamd. Als hij een pijpje of sigaar rookte, moesten ze hem in de gaten houden opdat hij geen as op zijn hand liet vallen en zich zou branden. De moeder van onze pa was bakster. Als de afstand te groot was, moest Keesoom zijn hit inspannen en bracht hij haar met de kar weg. Bij de eerste 6 van ons gezin heeft ze bij de bevalling geholpen. Onze Dré was de laatste, hij werd op 8 februari 1915 geboren en in augustus 1915 is mijn grootmoeder overleden.

Op de dag van mijn Plechtige Communie in 1936.

Mijn grootouders van moeders kant waren Leonardus Gijsbers en Maria Soontjens. Ze hadden 8 kinderen, ons moeder was op één na de jongste. Toen ze 6 jaar was, is haar moeder overleden, waardoor ze er weinig herinneringen aan heeft. Ook zij hadden een kleine boerderij en waren zelfvoorzienend. Grootvader was ook zo'n beetje veehandelaar.

Op het Vooreind in Hulsel waren onze pa en ons moeder burens van elkaar. Ze wisten wat ze aan elkaar hadden toen ze verkering kregen.

Ouderlijk gezin

De trouwdag van onze pa en ons moeder kon niet op de geplande dag doorgaan. Tijdens het aangeven op het gemeentehuis was er met de naam van grootmoeder Jo Blankers iets fout gegaan. Er was namelijk Jo Wouters genoteerd. Die verkeerde notatie had wel als gevolg dat hun huwelijk maar liefst 6 weken moest worden uitgesteld. Op 10 februari 1908 was het eindelijk zover en gaven ze elkaar het jawoord in de kerk van Hulsel. Ze gingen inwonen bij Pietje van





Ons gezin voor het woonhuis in 1927. Achter v.l.n.r. Dre, Kees, Naris, Jan en Toon. Voor v.l.n.r. Frans, Miet, moeder Go met mij op haar knie, vader Peer, Sjef en Wim.

der Heijden, niet ver van hun ouderlijke gezinnen vandaan. De eerste kinderen, onze Jan en Naris, zijn daar geboren. Onze pa verdiende de kost als sigarenmaker. Hij was een zogenaamde thuiswerker. Met een kruitwagen bracht hij de gemaakte sigaren naar de sigarenfabriek van Van Gardinge aan het Kerkeind te Reusel, dat is nu de Wilhelminalaan. Later ging hij bij Van

Gardinge in Reusel werken en verhuisde ons gezin naar Reusel.

Na eerst even aan het Kerkeind gewoond te hebben, lieten onze pa en ons moeder een huis bouwen in de Lensheuvel. Het stond voorbij het huis annex winkel en houtzagerij van *Lauwke Goudsmits*, schuin tegenover de molen en het café *van Gotte* (Kerkhofs). Daar zijn ze heel hun leven blijven wonen. In dat huis ben ik ook geboren en er tot op de dag van vandaag gebleven. Daar kregen mijn ouders 10 kinderen. Helaas is mijn zusje Joke maar 16 maanden en mijn broertje Janus maar 6 weken oud mogen worden. Ze overleden allebei vanwege stuipen. Twee andere kinderen zijn zo vroeg overleden dat ze zelfs geen naam hebben gekregen en ook niet bij de gemeente zijn ingeschreven. Het verlies van hen waren harde klappen in ons gezin. Vooral het overlijden van mijn oudere zusje Joke heeft onze moeder nooit echt los kunnen laten. Vaak vertelde ze dan hoe vrolijk Joke was en dat ze al zo vroeg goed kon lopen. Op 9 mei 1923 ben ik geboren. Na mij is nog een kindje geboren maar dat is direct overleden zodat ik de jongste bleef, het zogenaamde kakkenestje. Er was toen in Reusel nog geen elektriciteit en van stromend water uit de kraan had toen ook nog niemand gehoord.

Aan ons huis vast stond een put, en pas veel later werd daarop een pomp aangesloten. In het stalgedeelte van ons huis hielden we geiten, en daardoor hadden wij altijd volop geitenmelk. Op gezette tijden ging onze pa bij *Sjo Heul* met



Mijn ouders Peer Wouters en Go Gijsbers omstreeks 1943.



Tijdens mijn coupeuse opleiding in Mariaheide samen met mijn klasgenootjes, omstreeks 1938. Zuster Waltherie is een dochter van annemer Wout van Loon uit Reusel. Helemaal rechts ben ik.

de geit naar de bok en kregen dan jonge geitjes. Jonge bokjes werden meestal geslacht. Het hele jaar door hadden we een paar mestvarkens in het hok. Jonge biggen kocht onze pa op de markt van Eersel. Twee keer per jaar werd er een varken geslacht. Na de slacht was er thuis altijd veel werk aan de winkel, zoals worst maken en vlees wekken. Het spek en de hammen werden ingezouten. Ook groenten en aardappelen kwamen meestal uit de eigen tuin zodat er van de slager, groente- en melkboer niet veel meer nodig was. We waren dus voor een groot deel zelfvoorzienend.

Het geloof en samen zingen stond bij ons in het gezin hoog in het vaandel. Zingen was zeker ook een liefhebberij van ons moeder. Vaak zongen we met het hele gezin oude liedjes, heel gezellig was dat. Behalve ons moeder was ook onze Naris vaak de gangmaker. Het liedje met het refrein-tje: *“Ge moet mer doen als Jan Kapoen en stillekes oewe tééd út doen”*, zat er bij ons ingebakken. Ik meen me te herinneren dat onze Kees en onze Dré ook solo hebben gezongen bij het kerkkoor. Dat het katholiek geloof diep geworteld was, blijkt wel uit het feit dat twee broers zijn ingetreden bij de Congregatie van de Paters van de Heilige Geest te Gemert. Onze Toon werd broeder en is ingetreden in Baarle-Nassau. Hij kreeg toen de kloosternaam Remacles. Tijdens de oorlog was hij broeder in Weert. Onze Dré werd priester en was 35 jaar missionaris in Kameroen.

Jeugdjaren

Tijdens mijn lagerschooltijd was mijn beste vriendinnetje buurmeisje Annie Goudsmits. Ze kwam veel bij ons over de vloer en ik kwam bij hen ook graag omdat het er altijd heel vriendelijk aan toe ging. Op de kleuterschool kwamen

de eerstejaars kinderen bij zuster Roselien en de tweedejaars bij zuster Pacifica dat werd respectievelijk de kleine kant en de grote kant genoemd. Zuster Roselien was een heel lieve zuster. Zuster Pacifica was streng. Ik herinner me nog dat onze Wim de schuld kreeg dat hij te veel herrie maakte met zijn klompen en hij dat helemaal niet gedaan had.

Toentertijd begon het schooljaar al in april. Omdat ik in mei jarig ben, zat ik al in de eerste klas toen ik pas 5 jaar was. Wanneer tijdens het speekwartier de tram voorbij kwam, liepen we met z'n allen naar de straatzijde en konden dan door de tralies van de speelplaatsafrastering zien hoe de tram daar stopte en weer voorbij tufte.

In de zesde klas werd ik overgeplaatst naar het meisjespensionaat van de zusters. Er waren dat jaar te weinig pensionaatmeisjes. Die werden aangevuld door zes Reuselse meisjes zodat er genoeg leerlingen waren om door te mogen gaan met die klas. In tegenstelling tot de internen mochten wij 's avonds en in het weekend wel gewoon naar huis. We kregen lessen zoals Engels, Duits en Frans en we hadden extra studie-uren tot 7 uur 's avonds.

In 1936 werd onze geitenstal verbouwd tot woonhuis. Daar ging toen onze Naris wonen met zijn vrouw Gon van Gorp.

Na mijn lagerschooltijd ging ik, op 13 april 1937, naar de modevakschool van de zusters



Mijn familie op de molenberg met 'Gotte Molen'. In 1944 werd de molen, die tegenover ons huis stond, door het oorlogsgeweld verwoest.



Ons gezin tijdens het priesterfeest van zoon Dre op 28 juli 1940. Links achter broer Kees met zijn vrouw Cato en rechtsachter broer Naris met zijn vrouw Gon. Zelf sta in de achterste rij tussen ons broer Dre en ons moeder. Vooraan Toosje, dochter van Naris.

Franciscanessen in Mariaheide bij Veghel om daar het vak coupeuse te leren. Als pensionaire mocht ik alleen tijdens de vakanties naar huis. Alleen toen prinses Beatrix geboren werd, is er een uitzondering gemaakt en mochten we tot onze verrassing wel naar huis, weet ik nog. Ook herinner ik me nog goed dat op 9 mei 1937 mijn zus Marie met haar vriend en chauffeur Bert Panjoel samen met mijn ouders op bezoek kwamen vanwege mijn verjaardag, een mooie verrassing.

Eind 1939 was ik klaar met de opleiding en begon ik thuis als coupeuse met het maken van dameskledij. In januari 1940 werd ik getroffen door longontsteking. Al snel werd ik ernstig ziek toen het vocht tussen de longvliezen zich ophoopte. Dat werd natte pleuris genoemd. Er was toen nog geen antibiotica en heb toen 3 maanden thuis in bed gelegen.

Oorlog

Op vrijdag en de zaterdag 10 en 11 mei 1940 bemerkten we in Reusel de eerste tekenen van het naderende oorlogsgeweld. Op zaterdag schoot een Duits verkenningsvliegtuig boven Reusel zomaar wat kogels af. De volgende dag raakte een granaat het huis van *Bonnekes Klaos* (Daniels) waardoor er in de gevel een flink gat ontstond. Toen wij 's zondags naar de kerk gingen had Jan *Toort* (van Gompel) een telefoontje gehad dat de Duitsers al in Eindhoven

waren. Wij hadden toen al de sterke drank die we in huis hadden voor het Priesterfeest uit voorzorg onder de grond van het kippenhok begraven. 's Middag belegde de buurt bij ons thuis een bespreking waar Jan Moeskops en Thomas Lathouwers en onze Naris bij aanwezig waren. De mannen besloten samen een schuilkelder te gaan graven, groot genoeg voor hun drie gezinnen. Zover is het echter niet gekomen want in de middag van Eerste Pinksterdag trokken Duitse militairen in groten getale al door Reusel. Omdat ze opgehouden werden bij het kanaal in Arendonk werd met zwaar geschut geschoten.

De draagsters van het Mariabeeld tijdens de processie van de viering van Maria Hemelvaart op 15 augustus, omstreeks het jaar 1943. V.l.n.r, Zus van Gorp, Griet Horsting, Net Vrijzen en ik.





Tijdens WOII was vermoedelijk door een neergestort vliegtuig in de Grote Cirkel een stuk bos door brand zwart geblakerd. Het werd toen het Zwarte Woud genoemd. Hier zijn mijn broers Sjef, Frans en Wim bezig een koop 'zwart' hout te rooien.

Samen met de gezinnen van onze Naris, Jan Moeskops en Thomas Lathouwers zijn we toen gevlucht. De vlucht ging door de bossen en over de hei van de Pals richting Hapert. Onderweg kwamen we grote groepen Duitse militairen tegen op paarden die ons gelukkig ongemoeid lieten. In het Hapertse gehucht Dalem werden we opgevangen in het gezin van Toon van Gorp. Toon is een oom van Gon van Gorp, de vrouw van onze Naris. Iedereen moest daar op stro slapen. Ik kreeg een bed omdat ik nog steeds herstellende was van de natte pleuris. Gelukkig konden we na een dag weer terug naar Reusel. Er bleek nogal wat gestolen te zijn, de koffiemolens misten we al meteen en later ontdekten we dat ze ook dekens en wat kleding hadden meegenomen.

Op 12 mei 1940 was onze Dré voor zijn priesterwijding in het klooster van de Congregatie van de Heilige Geest gehuisvest. Dat was het vermaarde Kasteel van Gemert. Bij de Donjon vond op die dag een kort vuurgevecht plaats tussen Nederlandse en Duitse soldaten waarbij een vleugel van het kasteel in brand werd geschoten en verwoest. Alle paters, waaronder onze Dré, maakten spannende momenten mee toen de soldaten binnenkwamen. Ze moesten allemaal op de grond gaan liggen terwijl er over hun hoofden werd geschoten. Vanwege de oorlog werd besloten dat de paters naar hun ouders mochten afreizen om daar polshoogte te gaan nemen. Van een onderwijzer in Lieshout kon onze Dré een fiets en een (veel te groot) burgerpak lenen zodat hij minder opvallend naar Reusel kon reizen. Bij buurman Moeskops kochten wij een nieuw pak voor hem. Gelukkig kon op 21 juli 1940 zijn priesterwijding volgens plan gewoon doorgaan in de kapel in Gemert. Omdat hij door de oorlog niet naar de missie in Kameroen kon is hij in Reusel assistent van pastoor Bijnen en later van pastoor van Mierop geweest. Op de scholen gaf hij catechismuslessen, hij bezocht zieken en bracht hen de communie.

In de oorlog was er weinig te koop. Toen het handvat van het broodmes afbrak was er nergens een ander mes te koop. Gelukkig heeft Toon van *Hoffe Marte* (Lemmens) er een nieuw handvat aan gesoldeerd. Dat mes hebben we altijd als een soort trofee in de familie bewaard. In eerste instantie verliepen de oorlogsjaren vrij rustig. Dat veranderde echter toen onze Wim samen



Thuiskomst vanuit Kameroen van mijn broer Dre in 1952.



met Thé van *Mertekes Gust* (Lavrijsen), Gust Panjoel en Jan van *Prinse Driekske* (Louwers) door hun werkgever op bevel van de Duitse bezetter werd aangewezen voor de Arbeitseinsatz in het Duitse Kassel. Ze moesten zich melden in Eindhoven maar onze Wim was aangeraden dat niet te doen en deed dat ook niet. Dat heeft echter niet geholpen want hij werd thuis opgehaald en is met de andere drie afgereisd naar het verre Kassel. Na een half jaar mocht hij naar huis en wist in Reusel een Ausweis te krijgen met daarop de aantekening boerenknecht. Daarom hoefde hij niet terug naar Kassel. Hij kon gaan werken bij de familie Goorman aan de Voorste Heikant.

Veel jongemannen van de Lensheuvel stonden op de molenberg tegenover ons huis naar de vliegtuigen te kijken op 19 september 1944, de dag van Market Garden. Er werd een vliegtuig uit de lucht geschoten, waarvan zij zeiden dat het wel bij de Engelsen zou vallen, in Arendonk. Toen kwamen er 2 NSB-ers de molenberg opgestoven die riepen: "Die zwartrok moeten we hebben!" Onze Dré en Ko Quist moesten toen met de handen omhoog naar den Brouwer (Kerkhofs) en werden daar streng ondervraagd. We zaten in grote spanning en vreesden dat ze doodgeschoten zouden worden. Gelukkig werden ze later vrijgelaten.

Van 22 op 23 september moest het gezin van onze Kees en ons Cato met hun 3 kinderen op bevel van de Duitsers direct hun huis uit omdat daar een uitkijkpost kwam. Dat zijn vrouw Cato aan het bevallen was maakten die Duitsers

niets uit. Ze kwamen naar ons waar 's morgens op 7 uur zoontje Jan geboren is. Toen op 24 september de beschietingen in alle hevigheid begonnen hebben we voor ons Cato een matras dwars in de schuilkelder gelegd. Ons Marie die pas bevallen was van dochter Thea was ook bij ons. Voor de twee baby's is in ons houtkistje een kussen gelegd waar ze beiden naast elkaar in konden liggen. Wij zaten met 16 personen in de schuilkelder, dat was heel krap. Ook het kistje met de baby's stond erin. Toen op 28 september onze Naris kwam zeggen dat de Engelsen op de molen van *Gotte* en de Reuselse kerk gingen schieten moesten we halsoverkop vluchten naar Postel. Schoonbroer Bert Panjoel droeg het kistje op zijn schouder mee. Toen onze Naris hem onderweg met dat kistje zag lopen, riep hij: "*Bert goit dé kiesje toch weg!*" Bert riep toen terug: "*Dé kan nie want er liggen twéé kiendjes in!*" Onderweg naar Postel zagen we dat de Reuselse kerk werd beschoten en dat er grote stofwolken rond de kerk en boven het dorpscentrum hingen. We vroegen ons af hoe dat nog ooit goed kon komen. In Postel kregen we in de abdij een boterham met suiker en werden snel daarna met Engelse legerwagens naar Eersel overgebracht. Het was donker toen we er aankwamen. Ik weet niet bij wie we de eerste nacht zijn ondergebracht, maar daarna werden we opgevangen in het huis van Dries-oom een broer van onze pa.

Onze Dré en onze Sjef waren gedurende de beschietingen van Reusel 4 dagen en nachten in de kelder bij de zusters gebleven. Toen het klooster in brand werd geschoten zijn zij met de



Dit ben ik in de jaren vijftiger jaren.

Dit is het embleem van de baret van soldaat Bill Rismond dat ik heb gekregen in 1944.



De geüniformeerde Reuselse jongens van het FAC (Firmitas, Amor et Caritas) van rector Tychon tijdens een zomerkamp, omstreeks 1960. Ik was toen lid van de kookstaf en sta rechtsachter, met de korte mouwtjes.

zusters halsoverkop, onder aanhoudend mitrailleurvuur, richting Postel gevlucht. Vandaaruit zijn de zusters ook naar Eersel overgebracht. Onze Dré is in Postel gebleven omdat pastoor van Mierop, die zelf ernstig gewond was hem zei: "Blijf jij maar in Postel, dan ben jij de schakel tussen Reusel en Eersel."

Op 3 oktober trokken de Duitsers uit Reusel weg en bracht Dorus van Driesoom ons, samen met de familie van *de Groote* op een platte wagen naar Reusel. In ons huis troffen we een grote ravage aan. Alle ruiten waren eruit en veel huisraad was kapot. De varkens waren uit de kooi en hadden door het huis gelopen en daar alles bevuild. Gelukkig had het huis niet al te veel schade opgelopen. Dat was niet overal het

geval: het eens zo mooie dorpscentrum met de kloosters en de kerk met z'n hoge toren was veranderd in een grote puinhoop.

Toen we bevrijd waren, kwam op een avond soldaat Bill Rismond binnen. Hij vond het gezellig bij ons, want hij kwam nog wel 'n keer of 5 's avonds terug. Dan bracht hij thee mee en Engelse melk en ook een keer meel, waar we koeken van bakten. Hij bleek protestant te zijn en hij dacht dat ik daarom niks van hem moest hebben. "*Dè zen toch ôk goei minse*", antwoordde ik. Hij moest naar Tilburg en had toen afscheid van ons genomen. Maar enkele dagen later kwam hij onverwacht terug en gaf mij een insigne waarop staat WATERLOO - ROYAL SCOTS GREYS, net zo eentje als hij op zijn baret had. Hij zei: "Scotties are best!" Dat insigne heb ik nog steeds op mijn sjaal zitten.

Na de oorlog ging ik thuis weer aan de slag als coupeuse. Wel heb ik van 1959 tot 1967 als controleuse in het confectieatelier Refaco in de Lensheuvel gewerkt dat voorheen van Jan Moeskops was. Behalve mijn werk als coupeuse hielp ik ons moeder in de huishouding. Ook onze Wim woonde nog thuis in.

Op 10 februari 1968 vierden mijn ouders hun diamanten bruiloft. Het werd een prachtig feest. In de stoet met door de burens gemaakte praalwagens en begeleid door de harmonie gingen we naar de kerk. Onze Dré deed de mis en onze Kees was dirigent van het koor dat bestond uit familieleden. Het was de eerste keer in Reusel dat er een diamanten bruiloft was.



De gouden bruiloft van mijn ouders in 1958 met de leden van ons gezin, de aangetrouwden, de kleinkinderen en onze ooms en tantes.



Ongeluk moeder

Op donderdag 6 juli 1972 gebeurde er iets vreselijks in mijn leven. Het was een warme dag. Daarom ging ons moeder een ijsje voor mij halen in de frietzaak van Toon en Door Got (Kerkhofs), schuin tegenover ons huis. Toen ze met het ijsje terugliep regende het heel hard en werd ze aangereden door een auto. Ze was er heel slecht aan toe. Samen met ons Marie zijn we met haar naar het ziekenhuis in Eindhoven gegaan. Ze werd daar direct naar de operatiekamer gebracht. Niet veel later kwam de rector van het ziekenhuis vertellen dat ons moeder overleden was. Toen stortte onze wereld even in. We durfden het bij thuiskomst niet te vertellen aan onze pa maar nadat we het eerst aan onze Wim hadden verteld, moesten we het hem toch zeggen: "Pa, ons moeder is dood." Het was verschrikkelijk voor onze pa maar ook voor ons. Ons moeder liet een grote leegte achter.

Oude dag

Tijdens een bruiloft kwam ik in gesprek met Piet Pluijms, zoon van de koster van Hoogeloon. Na 3 weken kwam hij mij thuis opzoeken. Later kregen we ook verkering en zijn op 18 oktober 1973 getrouwd. We hebben onze pa, die samen met onze Wim bij ons woonde, wel beloofd dat we altijd voor hem zouden blijven zorgen. Piet en ik hadden een mooie tijd samen. We hadden geen behoefte aan vakanties. Wel zijn we samen met enkele familieleden een keer naar Lourdes geweest. Na 17 jaar huwelijk is Piet op 74-jarige leeftijd veel te vroeg overleden. Na zijn overlijden ben ik lid geworden van Wereldwijd. Tot

op de dag van vandaag ben ik nog actief, nu voornamelijk met breien ten bate van het mis-siewerk. Wereldwijd heeft wekelijkse bijeenkomsten in de Blokhut van Jong Nederland maar ook thuis brei ik voor Wereldwijd.

Slot

Jo Pluijms – Wouters heeft nagenoeg heel haar leven gewoond en geleefd in de Lensheuvel. Ondanks dat ze een hoge leeftijd heeft bereikt weet ze over vroeger nog veel en met overtuiging te vertellen. Haar werkzaam leven bestond voor een groot deel uit het maken van dameskleding. Daarvoor had ze de opleiding coupeuse gevolgd aan de modevakschool van de zusters Franciscanessen in Mariaheide. Op latere leeftijd heeft ze gezorgd voor de oude dag van haar ouders. Ook heeft Jo zich bijna 30 jaar belangeloos ingezet voor Wereldwijd om het missiewerk en hulpbehoevende mensen te ondersteunen. Het verschrikkelijk ongeluk van haar moeder was een grote klap en liet een leegte bij haar achter. Een jaar na het overlijden van haar moeder kwam er toch nog een man in haar leven waarmee ze nog 17 mooie jaren heeft gehad. Volgens Jo zou het weleens eens zo kunnen zijn dat haar overleden moeder er op een of andere manier de hand in heeft gehad dat haar man Piet op haar weg kwam. Afsluitend mogen we met recht stellen dat Jo Pluijms - Wouters de jongste uit het 10 kinderen tellende gezin van Peer Wouters en Go Gijsbers (*Schrijn*) een echte Reuselse genoemd mag worden.

Onze trouwdag op 18 oktober 1973.



Diamanten bruiloft van mijn ouders werd in 1968 groots gevierd. Die was toen uniek voor Reusel.